

NEMZETI NÉPEGÉSZSÉGÜGYI ÉS GYÓGYSZERÉSZETI KÖZPONT KÖZEGÉSZSÉGÜGYI FŐOSZTÁLY

Természetes gyógytényezők

A gyógyturizmus hazánk egyik nemzetgazdasági szempontból kiemelkedő ágazata, ezért a színvonalának és jó hírének megőrzése kiemelt jelentőségű.

Magyarországon a kiváló természeti adottságoknak köszönhetően szinte minden gyógyvíz típusfajta megtalálható. Rendelkezésre állnak a kénes, a radon tartartalmú, a savanyú, az alkalikus, a földes-meszes, a konyhasós, a keserűsós, a vasas és a jódos, valamint a brómos gyógyvizek. Magyarország felszín alatti vizei egyedülálló módon magas hőmérsékletűek és jelentős ásványi anyag tartalommal is rendelkeznek, ennek köszönhetik a kedvező élettani hatásukat. Hazánk több száz minősített gyógyvízzel rendelkezik.

Gyógyvízkészleteink a gyógyhatások sokféleségét tekintve világszinten egyedülálló értéket képviselnek. A gyógyvíz típusától függően az alábbi esetekben hasznosíthatók:

- Erősítik az immunrendszert és helyi anyagcsere fokozó hatásúak,
- Vércukor szint- és gyulladáscsökkentő hatás, műtéti utókezelésekre hasznosítás,
- Mozgásszervi-, nőgyógyászati- és urológiai betegségek kezelése,
- Kopásos végtagizületi megbetegedésekre hasznosítható,
- Szív- és érrendszeri betegségek, bőrbetegségek kezelése,
- Szív-, érrendszeri- és tüdőbetegségek kezelése, csontritkulás esetén,
- Értágító, fájdalomcsillapító hatás.

Magyarországon a természetes gyógytényezők (természetes ásványvíz, gyógyvíz, gyógyiszap, gyógygáz, gyógyfürdőintézmény, gyógyhely) elismerésének és felhasználásának szabályozása az 509/2023. (XI.20.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Korm. rendelet) alapján történik.

A Magyarországon kitermelt ásványvizet, természetes ásványvíz minőségre, valamint gyógyvizet, gyógyhatású vizet és gyógygázt természetes gyógyhatásra utaló elnevezéssel ellátni csak a népegészségügyi feladatkörében eljáró Budapest Főváros Kormányhivatala (a továbbiakban: BFKH) engedélyével lehet. Természetes gyógyiszap gyógyhatásra utalással szintén a BFKH engedélyével használható fel. A természetes gyógytényező elnevezés használatára vonatkozó engedély tanúsítja a gyógytényező eredeti, természeti minőségének meghatározott célú felhasználásra való megfelelőségét az előfordulási helyen, az előírt feltételek mellett. Elismert ásványvizet, gyógyvizet és gyógygázt az előfordulási helyen lehet felhasználni, valamint az előfordulási helyen lehet palackozni és forgalomba hozni. Külső felhasználású ásványvizek, gyógyvizek és gyógyhatású vizek esetében az előfordulási helyen történő felhasználás kötelezettsége alól – a közegészségügyi előírások betartása mellett, csővezetéken keresztül történő felhasználással – a BFKH felmentést adhat, amennyiben igazolható, hogy a víz a szállítás során nem szennyeződik, valamint nem változik az összetétele a természetes ingadozás mértékét meghaladóan.

Elismert gyógyvizet és gyógygázt az előfordulási helyen lehet palackozni és forgalomba hozni. Belső felhasználású gyógyvizek esetében a helyben történő palackozás kötelezettsége alól – a közegészségügyi előírások betartása mellett – a BFKH felmentést adhat, amennyiben igazolható, hogy a víz a szállítás során nem szennyeződik, valamint nem változik az összetétele a természetes ingadozás mértékét meghaladóan.

Az **ásványvizek** tekintetében a hazai és az európai uniós szabályozás szerint a természetes ásványvíz védett vízadó rétegből származik, szennyeződésmentes és mikrobiológiai, fizikokémiai és radioaktív tulajdonságai alapján az emberi egészségre ártalmatlan. Az ásványvizek hivatalos elismerésben részesülnek, mely alapján szintén több száz minősített ásványvíz van hazánkban. Az ásványvíz egyrészt az emberi szervezetre gyakorolt kedvező hatása miatt fontos, hiszen hozzátartozik az egészséges életmódhoz.

Az **ásványvizek palackozásának és forgalomba hozatalának** szabályozása a természetes ásványvíz, a forrásvíz, az ivóvíz, az ásványi anyaggal dúsított ivóvíz és az ízesített víz palackozásának és forgalomba hozatalának szabályairól szóló a 65/2004. (IV. 27.) FVM-ESzCsM-GKM együttes rendelet (a továbbiakban: Együttes rendelet) alapján történik. Magyarországon természetes ásványvíz megnevezéssel csak hivatalosan elismert víz hozható forgalomba. A víz természetes ásványvízként való elismerését kérelemre szintén a BFKH végzi. Hazánk több száz minősített ásványvízzel rendelkezik.

A **gyógyvíz** olyan természetes ásványvíz, amelynek bizonyított gyógyhatása van. A természetes gyógytényező gyógyhatása akkor tekinthető bizonyítottnak, ha feltételezett hatását tudományosan elismert módszerek szerint lefolytatott orvosi megfigyelések megfelelően dokumentált és kiértékelt eredményei igazolják. A gyógyvíz fürdővízkénti felhasználásánál a vízkezelési technológia megválasztásánál olyan eljárást kell alkalmazni, amely a víz biológiailag aktív alkotórészeit a legkevésbé károsítja. A gyógyvíz nem keverhető más forrásból származó vízzel a fürdési hőmérséklet beállítása vagy egyéb célból.

A **gyógyhatású víz** elismert természetes ásványvízből vagy természetes ásványvizekből, hőmérséklet-beállítás céljából legfeljebb 30% egyéb közműves hálózati vagy kútvízzel való keverés vagy az MSZ 15234 szerinti vagy egyéb engedélyezett vízkezelés során előállított víz, amely a felhasználás helyén is megfelel a külsőleg történő felhasználású ásványvíz minőségi követelményeinek, és bizonyított gyógyhatása van. Csak külsőleg történő, azaz fürdővízkénti felhasználásban alkalmazható.

A Korm. rendelet 2. §-a tartalmazza a **gyógyfürdőintézmények** típusait (gyógyfürdő, mozgásszervi betegeket ellátó nappali kórház, gyógyfürdőkórház, éghajlati gyógyintézet, gyógyszálloda, gyógyvíz-ivócsarnok, gyógybarlang). A Korm. rendelet alapján azok a létesítmények kérhetik az intézmény gyógyászati jellegére utaló elnevezés használatát, amelyek természetes gyógytényező felhasználásával folytatnak gyógyító vagy rehabilitációs tevékenységet, a gyógyintézményi (személyi és tárgyi) feltételei biztosítottak, valamint az egészségügyi szolgáltató tevékenységek végzésére működési engedéllyel rendelkeznek. A BFKH a gyógyfürdő intézményeket az ellátó kapacitás, az ellátási terület és a gyógyszerellátások körének figyelembe vételével országos, körzeti vagy helyi jellegűnek minősíti.

A **gyógyfürdők** azok a létesítmények, amelyek gyógyvíz, gyógyhatású víz, gyógyiszap, gyógygáz vagy egyéb természetes gyógytényező felhasználásával fürdőkezelést, azaz balneoterápiát nyújt, vagy elismert ásványvíz és hévíz felhasználásával végzett hidroterápiás

kezelések mellett, egyéb fizikai gyógymódok alkalmazásával együtt, teljes körű fizioterápiás ellátást nyújt. A gyógyszálloda olyan kereskedelmi szálláshely, amely vendégei számára természetes gyógytényező alkalmazásával saját gyógyászati részlegén önálló vagy más olyan gyógyintézet kiegészítő szolgáltatásainak bevonásával, amely szolgáltatásainak elérhetősége a gyógyszállodából zárt térben való közlekedéssel megoldható – orvosi ellenőrzés melletti – terápiás lehetőséget biztosít.

A Korm. rendelet 1. számú melléklete szerint az igénybe vehető gyógyászati ellátások az alábbiak lehetnek:

„21.1. Vízigógyászati ellátás, azaz balneo-hidroterápia: medencefürdő, kádfürdő, iszapkezelés, iszapfürdő, súlyfürdő, szénsavas fürdő, tófürdő, rekeszes villanyfürdő, villanykádfürdő, víz alatti vízszugármassázs, sós fürdő, zuhanykezelés, mesterséges gyógyszerves fürdő, fogínyzuhany, víz alatti gyógytorna, ivókúra

21.2. Fizioterápia, azaz súlyhúzásos ágykezelés, masszázs, orvosi masszázs, inhalálás, egyéni gyógytorna, csoportos gyógytorna, széndioxidgáz kezelés, infravörös, ultraibolya, galván, stabil galván iontoforézis, ingeráram, rövidhullám, mikrohullám, ultrahang, paraffin pakolás, glisson, elektromos súlyhúzásos ágykezelés.”

Magyarország számos **minősített gyógyfürdővel** és **gyógyszállodával** rendelkezik, ahol a gyógyforrások, gyógyvizek, gyógyiszapok, gyógygáz felhasználásával kapnak gyógyászati ellátást a vendégek. A **fürdőkúrák** során egyrészt a víz fizikai tényezői (hőmérséklete, nyomása, felhajtó ereje) hatnak az emberi szervezetre, másrészt a gyógyvizek esetében a hidroterápiás hatásokat kiegészítik az oldott állapotban található ásványi anyagok és elemek hatásai. **Izapkezelés** során a szerves-, szervesetlen iszap alkalmazásával az iszap hőtároló képességét használják ki a kezelés alkalmával. Magyarországon 7 minősített **gyógyiszappal** rendelkezik (Makó - Marosi gyógyiszap, Tiszasüly - Kolopi gyógyiszap és Kolopi II. gyógyiszap, Kazár - Kazár-VII. bentonit por, Alsópáhok – Georgikon természetes tőzeg gyógyiszap és Szent András természetes gyógyiszap, Neydharting - Neydharting Gyógyiszap).

Hazánkban hat **gyógybarlang** (Jósvafő, Miskolc, Abaliget, Tapolca, Budapest, Aggtelek) található, melyekben klímaterápiát folytatnak, ebből három található Észak-Magyarországon, és egy-egy a dél-dunántúli, közép-dunántúli és közép-magyarországi régiókban. A barlangokban a megfelelően kialakított és berendezett természetes barlangképződmény különleges légköri viszonyait használják fel az egyes betegségek kezelésére.

Gyógygáz, ismertebb nevén mofetta egyedül az Észak-Magyarország régióban található, Mátradercskén és Parádfürdőn. A 85 tf% szén-dioxidot és 110-120 kBq/m³ radont tartalmazó gyógygáz alkalmas szív- és perifériás verőérbetegségben szenvedők, cukorbetegék érszövődményeinek, érműtétek utáni állapotok és magas vérnyomás kezelésére.

A Korm. rendelet tartalmazza a **gyógyhelyé** minősítés feltételeit és szabályozási rendszerét is. Hazánkban 42 olyan település található, melyek meghatározott része gyógyhelyé lett minősítve. Ezek a településeken az adott természetes gyógytényező (gyógyvíz, gyógygáz, gyógyiszap, éghajlat stb.) igénybevételének gyógyintézményi feltételei (gyógyfürdő, gyógyszálló) mellett a gyógyítás zavartalanságát és a betegek nyugalma biztosító környezeti feltételek (kiemelten védett területre előírt levegőtisztaság, fokozottan védett területnek megfelelő zajszint, rendezett zöldterületek stb.) is rendelkezésre állnak. Mindemellett a pihenés

infrastruktúrájának (közművek, közlekedés, hírközlés, kommunális szolgáltatások, ellátó, szolgáltató intézmények stb.) kiépítettsége biztosított.

A magyarországi gyógyturizmus fő színterei a minősített gyógyfürdők és a gyógyhelyek. Az egészségturizmus piacán különösen a wellness szolgáltatások iránti kereslet növekedett dinamikusabban az elmúlt években. A fogyasztók egyre nagyobb mértékben igényelnek magas minőséget, melyek megjelennek mind a szállás, mind a vendéglátás terén, valamint a természeti és épített környezetre és a specifikusan egészségturisztikai szolgáltatásokra vonatkoztatva egyaránt. Kiemelt szerepe van a kezelések és módszerek hatékonyságának, a szakértelemnek és a felszereltségnek is. Az egészségturizmus vendégköre fokozatosan fiatalodott, ennek köszönhető a wellness térhódítása, mert a középkorú és a fiatal vendégek körében a klasszikus gyógyturizmus kevésbé népszerű, mint az idősebb korosztály esetében. Mindezek alapján prognosztizálható, hogy a wellness szolgáltatások iránti kereslet hosszú távon növekedni fog. Ezzel párhuzamosan a fejlett országok népességének előregedésével az idősebb fogyasztók számának fokozatos növekedéséhez vezet, azaz a gyógyturizmus jelentősége nem csökken és hosszú távon a komplex egészségturisztikai szektor fejlődése várható az iránta megnyilvánuló igény miatt.

A Magyarországon biztosítottak és az egészségügyi szolgáltatásra jogosultak szakorvosi beutalóval (pl: reumatológus, ortopéd- vagy mozgásszervi rehabilitációs szakorvos) fürdőgyógyászati ellátást vehetnek igénybe, naptári évenként összesen két kúrát, amely általában 15 kezelésből (alkalomból) áll. A terápia keretében gyógyvizes medence, gyögmasszázs, gyógytorna, súlyfürdő, víz alatti víz sugármasszázs (tangenter), iszappakolás vehető igénybe. Társadalombiztosítási támogatással igénybe vehető gyógyászati ellátásokhoz nyújtott támogatás alapját és mértékét *az orvosi rehabilitáció céljából társadalombiztosítási támogatással igénybe vehető gyógyászati ellátásokról* szóló 5/2004. (XI. 19.) EüM rend. 8. számú melléklete tartalmazza.

A BFKH országos nyilvántartása a természetes gyógytényezőkről az alábbi linken érhető el:

<https://www.kormanyhivatal.hu/hu/budapest/jarasok/orszagos-nyilvantartas-gyogytenyezokrol>

Az engedélyezéssel kapcsolatban bővebb információ a BFKH-tól kérhető (Hivatali kapun keresztül: KRID azonosító: 427094958)